

8.68x29.87	1	עמוד 7	הארץ - כותרת	14/06/2020	73335365-5
החברה להגנת הטבע/כרוניקות של החברה להגנת הטב - 83364					

האו"ם: מצב הדגה בים התיכון ובים השחור הוא הגרוע בעולם

צפריר רינת

קוד בינלאומי לפעילות הדיג שמדינות העולם אמורות לפעול על פיו, אם כי הוא אינו מחייב כמו אמנה בינלאומית. במדינות רבות הופעלו מגבלות שונות כמו איסור על דיג בעונת הרבייה, או הגבלה כמותית על היקף השלל. בסך הכל הגיע היקף השלל הדגה בעולם (ללא כלובי דגים) ל-99 מיליוני טונות בשנת 2018. סין היא המדינה המובילה בעולם בתחום זה והיא מספקת כ-15% מכלל הדגה המסחרית בעולם. אנשובי הוא המין המוביל מבחינה כמותית. הים התיכון מספק באופן יחסי כמות קטנה של דגה, כ-1.3 מיליון טונה בשנה, לעומת אזורים באוקיינוס השקט שבהם הכמות נעה בין 7 ל-20 מיליוני טונות. אולם בגלל גודלו הקטן, השפעת הפעילות על אוכלוסיות הדגים המקומיות בים התיכון משמעותית במיוחד.

לפי הדו"ח, ניצול היתר של הדגים פוגע ביכולת ההתחדשות והקיום שלהם

בפעילות דיג היתר בים התיכון כוון משתתפות כמה מדינות, בהן מדינות צפון אפריקה (אלג'יריה ותוניסיה), וגם מדינות אירופיות כמו איטליה. מלבד הנוק הישיר לדגים, גורמת פעילות הדיג לפגיעה קשה במערכות אקולוגיות. מדובר בין השאר בנוקס הנגרמים על ידי ספינות מכמורת הגורות רשתות ענק על פני הקרקעית, ואלו גורפות עמן כל מה שבדרך. עד 40% מהדגים שנתפסים ברשתות של ספינות מכמורת הם ממינים לא מסחריים. לישראל יש צי דיג קטן ביותר בהשוואה למדינות אחרות בים התיכון, ובשנים האחרונות הוטל לו עליו מגבלות שונות כדי למנוע הידלדלות אוכלוסיות. תחת לחץ של מאבק ציבורי שהובילה החברה להגנת הטבע, נקבע על ידי משרד החקלאות איסור פעילות על ספינות מכמורת בחלק מהשנה ובחלק מאזורי הים. בעלי הספינות טענו שאין הצדקה מדעית להגבלות אלו, שהביאו לטענתם לצמצום שלל הדיג ב-50%. לעומת זאת, החברה להגנת הטבע אומרת שיש לבצע מהלכים נוספים כדי להגן על אוכלוסיות הדגים, בהם לפעול להשבתה מרחלת של צי ספינות המכמורת, שמספרן כיום הוא 16. במקביל, כך אומרים פעילי הסביבה, יש להרחיב את שטחי השמורות הימיות שבהן לא תותר כל פעילות דיג.

מצב הדגה בים התיכון ובים השחור הוא הגרוע בעולם, וכי שני שלישים מאוכלוסיות הדגים המסחריים בימים אלה נמצאים במצב של ניצול יתר – הפוגע ביכולת ההתחדשות והקיום של בעלי החיים. משמעות הדבר היא שאוכלוסיות הדגים המיועדים למטרות דיג הולכות ומצטמצמות. כך לפי הדו"ח הדורשני על מצב הדגה בעולם, שפרסם השבוע הארגון למוזון וחקלאות (FAO) של האו"ם.

מחברי הדו"ח מתארים תמונת מצב עולמית מדאיגה, שלפיה היקף אוכלוסיות הדגים הסובלות מניצול יתר גדל פי יותר משלושה בארבעת העשורים האחרונים. בים התיכון מורגש דיג היתר בעיקר במקרה של דגים ממין בקלה, כך לפי הדו"ח, אשר גם מציין כי ישנן עדויות לכך שאוכלוסיות רבות של סרדינים ודגי אנשובי מצטמצמות כתוצאה מפעילות הדיג.

הנתונים בדו"ח מתייחסים לשנים 2016 עד 2018. מחברי המסמך מציינים כי באזור הים השחור חל שיפור מסוים בניהול הדגה בהשוואה לתקופת הדו"ח הקודם, אבל המצב בים זה ובים התיכון הוא עדיין הגרוע ביותר בעולם בהשוואה לשאר הימים והאוקיינוסים. כך, בים התיכון ובים השחור 62% מאוכלוסיות הדגים המסחריים נמצאות במצב של ניצול יתר, לעומת 55% במקום השני ברשימה – דרום האוקיינוס השקט. עם זאת, הדו"ח אינו מציין מה מידת הלחץ המופעל על כל אחת מאוכלוסיות הדגים בימים השונים.

האזור שמוגדר כנמצא במצב הטוב ביותר הוא האזור המזרחי של מרכז האוקיינוס השקט, שם רק 13.3% מאוכלוסיות הדגים נמצאות במצב של ניצול יתר. הממוצע העולמי של ניצול יתר עומד כיום על 34% – נתון הממחיש עד כמה חמור המצב באזור הים התיכון.

הערכת המצב של ארגון המזון והחקלאות מתבססת על ניתוח של מצב אוכלוסיות דגים לפי כמות הדגה הנתפסת ובחינת כושר ההתרבות של אוכלוסיות אלו. אוכלוסייה שכושר ההתרבות שלה עשוי להיפגע בגלל היקף הדיג מוגדרת כאוכלוסייה שניהול הדיג שלה אינו בר-קיימא.

במשך השנים נקבעו ברחבי העולם תקנות והסכמים של כמה ארגונים בינלאומיים שנועדו להסדיר את היקף פעילות הדגה כדי למנוע הידלדלות שתפגע בכושר ההתחדשות. כמו כן נקבע